

DERME

MALATYA HALKEVİNİN AYLIK MECMUASI

SAYI: 1 HAZİRAN 1937

İçindeki Yazılar:

Derme Niçin Çıkıyor

Öğretmen (Şiir)

Malatya

Okuma İhtiyacı ve Gazeteler

Beddîa

Derme (Şiir)

Külleme

Yeşillikler Diyarı

Gençlerin İstikbal ve Mukadderatı

Hukuk'ta Tıbbın Rolü

DERME

M. S.

Melâhat SEZENER

Samî GÖKSU

M. FERİDUN

M.Gündüz YOLDAŞ

S. VARDAR

Asım KILIÇ

Şefik OZBAY

Dr. İ. Etem SEÇKİN

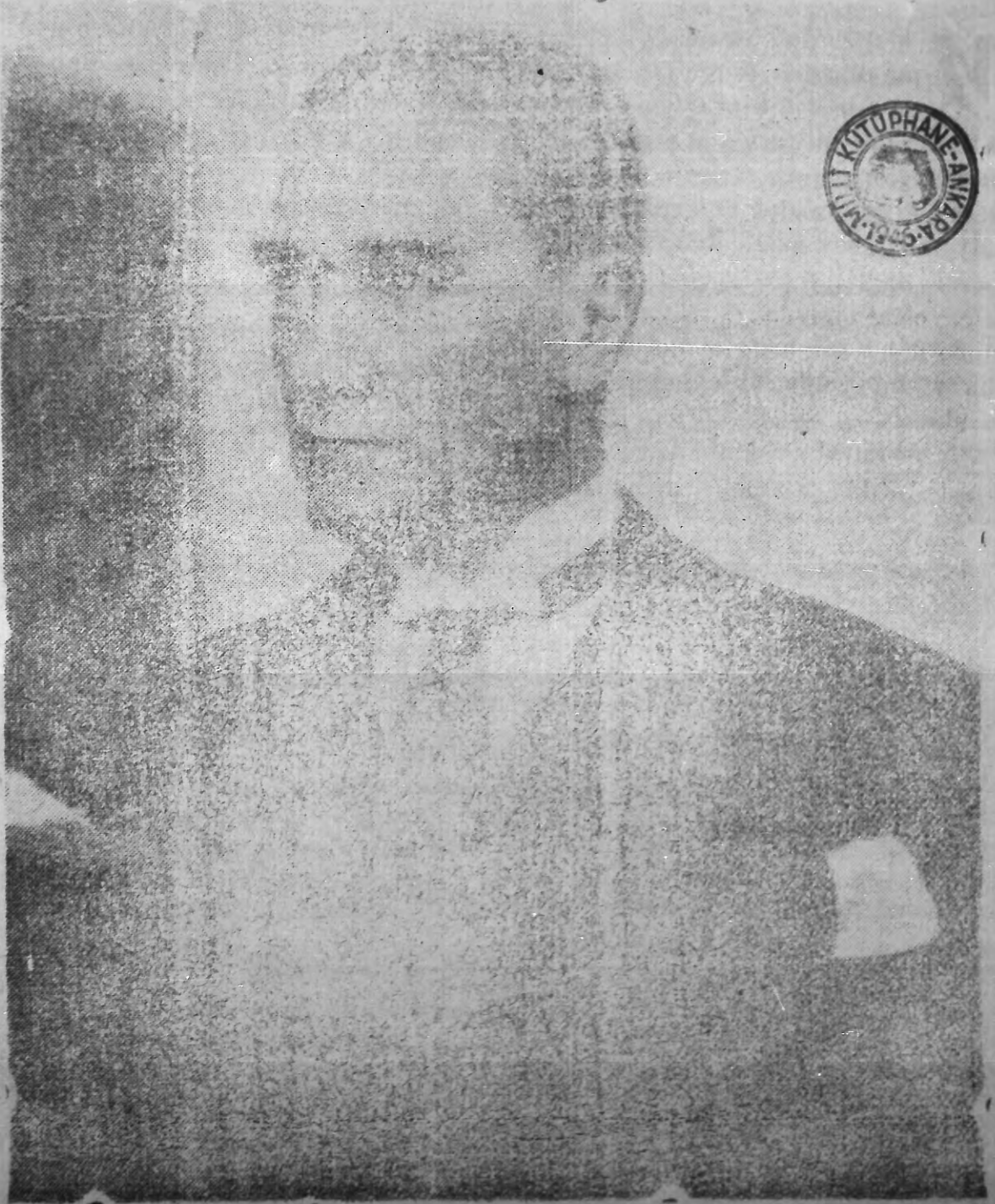
Nefis Müdürü
Faruk Yakın

BASILDIĞI YER
Fırat Basımevi
MALATYA

DERME

Abone şartları
Yıllığı (120) K.
6 aylığı (60) "

MALATYA HALKEVİNİN AYLIK MECMUASI

Derme Niçin Çıkıyor?.

Malatya Halkevi aylardan beri tahakkuku için çalıştığı en büyük isteklerinden birine (DERME) nin intişarile kavuşmuş bulunuyor .

Derme doğu Anadolunun cenneti yeşil Malatyamızı tanıtmak , İlimizin tarihsel değerini , mevzii hususiyetlerini belirtmek gayesile çıkıyor . O (Altıok) meşalsinin kutsal ışıklarile aydın Ülkü yolunun ve bu yolda ilerleyenlerin mecmuasıdır.

O, Atatürk rejiminin yarattığı tanrısal hızla kalkınan memleketin,

bütün yurtdaşların mecmuasıdır.

(DERME) nin bir gayesi de halkımızın kültür seviyesini yükseltmek, tarih, edebiyat, içtimaiyat sahasında bilgilerini genişletmektir. Ulusal ülkü ve kültürü yazılarına öz yapan dergimimiz, doğmasında en büyük âmil olan Sayın İlbayımıza diğer büyüklerimize minnetlerini arzederken kıymetli yazılarıyla sahifelerine şeref veren arkadaşlara da teşekkür etmeği bir ödev bilir

DERME

Öğretmen

Dimaçları güneşler, gönülleri işleriz,
İstikbali çiçekler yaratıcı elimiz,
Dersanedir enyüce mefkûre mabedimiz....

§

Ferağat çelengile süslüdür başlarımız,
Bir çok tasa, mihnetle ağarır saçlarımız,
Çocuk sesile diner bizim göz yaşlarımız....

§

Özgen, cevval ruhlarda bin bir چراغ yakarız,
Biz ölmeyiz, ebedî bir ömürle yaşarız,
Mektepliler kalbinden asırlara taşarız...

M. S.

MALATYA

Beydagının eteklerine yaslanarak Bengin düzlüklere doğru uzanan yeşil Malatya, şarkın yeşil gözlü , sümbül perçemli dilberlerine benzer.. Onlar kadar çekici , onlar kadar güzel ve efsunludur bu diyar...

Malatya "Doğu Anadolunun incisi", diyenler mubalağa etmiş olmazlar. Fakat ona, Anadolu'yu bir damla Yakutu, zümrüdü diyenler de hata etmiş sayılmazlar: Çünkü burası sonsuz yeşillikler ülkesidir. Malatya, sık kaysı bahçelerile hakikatan bir damla şeffaf sarı Yakuta benzer.

Malatya düzlüklerinde narin kıvrıntılarla bükülen Fırat, pırıltılı harabelerle titriyerek munis ve sessiz akar, sanki bahçelerde, serin gölgelikler altında uzanan genç kızları uyandırmaktan çekinir gibidir. Fakat kışın, rüzgârlı akşamlarda kızıl bulutların aksile tutuşan dalgalar, köpüklenir, o zaman Fırat zümrüt kıyılarına geçmişin ünlü kahramanlık hikâyelerini anlatır, isimsiz Türk leventlerinin destanını terennüm eder, ipek dalgalar coşar, kabarrır. Fırat; Türkün imanı gibi şahlanır.

Dün hücre, bakımsız zavallı bir yurt köşesi olan Malatya, bugün doğu Anadolu yolunun en işlek caddesi üzerinde, üç hattın birleştiği yerde bulunmak mazhariyetine ermiş, mesut bir beldedir.

Türkiye Cumhuriyetinin bir kaç yıl içinde yolsuz, düzensiz bir Vatan parçasından nasıl şirin, canlı bir il yaratığının sayısız örneklerinden biride Malatya'dır. Yeni temelleri atılan fabrikalar, sıhhat ve şafkat abidesi halinde süratla yükselen Hastane Malatyalıların yüzünü güldürmekte, onları hayata, sevince ve günence, bütün bunların bir tek âmili olan aziz Cümhuriyete minnetle bağlamaktadır.

Bir zamanlar dar, dolambaçlı yollara bakmaktan kararan gözler; şimdi Derme suyunun iki tarafına sıralanmış genç söğütlerin gölgelediği (Yeşil cadde) nin hayaline gülümsemekte, bütün şebri baştan başa katederek ufka dayanan bu düz yolda Türk seciyesinin sembolünü, Türk ruhunun eğilmez, inhiraf etmez kudretini görmektedir. Pek yakın bir gelecekte olacağına, Malatya'nın tabii güzelliklerinin insan elinin, sanatının yarattığı güzelliklerle bir kat daha artacağına herkes kanidir.

Değerli Başbakanımızın adını taşıyan (İsmetpaşa parkı) Malatya'nın biricik gönül açıcı, ruh ferahlatıcı bahçesidir. Gül fidanı ormanları arasından koyu, yeşil gölgelerle dolu ince yollardan geçerken baygın bir salkım kokusu insanı lezzetli bir serhoşluğa düşürür "Malatya'lılar her akşam bu parkta toplanırlar.."

Geniş havuzun ortasındaki bin bir renkli ışık oyunuyla suları bir toz gibi dağılan fiskiye'nin karşısında yorgunluklarını dinlendirirler.

Malatya'nın en büyük saadetli en büyük iftihar (İSMET İNÖNÜ) memleketi oluşudur. Kucağından yurda bir (İsmet İnönü) veren Malatya, daima bu mazhariyetle sevinir ve övünür. Burada yaşayan bütün Yurtdaşlar, bilhassa il büyükleri Malatya'yı her gün biraz daha güzel, biraz daha canlı ve modern yapmak için aziz hemşerilerine lâyık bir hale koymak için çalışırlar.

Türkün cennet ülkesinin her köşesi, Anadolu'nun her bucağı gibi Malatya'da ülkülü, ATATÜRK yolunda ilerleyen, ondan aldığı tanrısal meşaleyi eller üstünde taşıyan insanlarla doludur.

Can değer bir Türk yurdudur.

MELÂHAT SEZENER

OKUMA İHTİYACI, GAZETELER

Yazan : Sami Göksu

Okuma : her medenî insanın yemek, su ve hava gibi en lüzumlu ihtiyaçlarındandır.

Memleketimizde Cumhuriyetten beri okuma yazma bilenlerin artmakta olduğuna şüphe yoktur. Fakat henüz istenilen hadde de çıkmış değildir. Dokuz sene evvel Türk harflerinin kabulü ile açılan okuma yazma seferberliğine bu gün bir yenisini daha ilâve etmek zarureti vardır : Okuyucu vatandaş yetiştirmek ...

O zaman her yerde en küçük köylere varıncaya kadar-millet mektepleri açılmış, yurtdaşlara Türk harfleri öğretilmişti. Gazeteler her yıl ; muhtelif vilâyetlerde okuma yazma öğrenenlerin kabarık rakkamlarla adetlerini yazıyorlardı.

Bu suretle okuma öğrenenlerin çoğunu alâkadar olduğum için yakından tetkik ettim. Bir çok yerlerdeki millet mekteplerinde okuma yazma telâkki si harflerin isim ve adedini öğrenmek ve bir de igri büğrü kendi ismini yazmak ...

Bir kısım da sırf işi icabı olan vesikayı almak için öğrenmiş, ondan sonra da artık bir daha ne kitap açmış ne de gazete okumuştur. Bir kısım yaşlılar da öğrenmişlerse de alışmış oldukları eski yazının tesirinden kendilerini kurtaramamışlardır.

Netice şuraya varıyor ki okuma yazma bilenlerin büyük bir kısmı bu gün okumuyor.

Eskinin tesiri altında kalan, yeniye intibak edemiyenlerin üzerinde artık fazla uğraşmayıp yeni nesli okuyucu olarak yetiştirmelidir. Bunun da baş-

langıcı mektep sıralarıdır. Kültür bakanlığının gelecek yıl ilk okullarda talebeyi gazete okumağa alıştırmak için saat ayıracağı söyleniyor. Çok isabetli olan bu karar bu vadede ne mühim bir hatvadır. Esefle kaydedelim ki hâlâ gazeteye verilen parayı lüzumsuz sayanlar, kahvede oyun gürültüleri ve sigara dumanları arasında serlevhalara göz gezdirmekle okuduğunu zannedenler ; talebe, gazete, mecmua okumaz, onların ders kitapları kendileine kâfi diyenler var.

Biz yeni nesilde küçük yaşlardan itibaren okuma zevkini uyandırmakla mükellefiz çocuk okumayı bir angaraya değil bir ihtiyaç, bir zevk olarak telâkki edecektir. Hayata atıldığı vakit te zamanın da ve bütçesinde okumaya yer ayıracaktır. Bir çok kimseler şu iddiada bulunurlar :

Ben epice kalabalık bir aile sahibiyim ; Her gün şu kadar kuruş gazete parası, ayda yahut yılda bu kadar lira kitap parası vermeğe bütçem müsail değildir.

Bunu söyleyenlerin ekserisi gazeteye 5 kuruş ayırmadığı halde günde 10-15 kuruş sigara parası vermektedir. 30—40 kuruş yevmiye ile çalışanlar arasında bile günlük kazançlarının dörtte birini lûtûne verenler pek çoktur.

Okumayı zaruri bir ihtiyaç olarak duyan kimse bütçesinden nasıl ekmek parasını tasarruf edemezse gazete ve kitap için de bunu yapamaz.

Okuma ihtiyacını tatminin en kolay, en ucuz ve en faydalı vasıtası gazetelerdir. Okuma zevki her sınıf halk ara-

sında kökleşmediği için gazetelerimizin satışı pek azdır. Bir kısım da yerli gazeteleri beğenmeyip başka milletlerin matbuatından istifade etmektedir.

Daima gazeteler karilerden, okuyucular da gazetelerden şikayetçidir. Gazeteler derler ki :

—Kağıt fiyatlarının arttığı sıralalarda bile mütenevvî yazılar, son sistem makine ve mükemmel bir baskı ile 12—16 sayı fahi gazete çıkarıyoruz. Bir aile efradının hepisini tatmin edecek yazılar bulun duruyoruz. Buna mukabil yüksek masraflarımızı karşılayacak satışı yapamıyoruz. İlân tarifeleri başka milletlerdeki kadar yüksek değildir. Binaenaleyh daha fazla fedakarlık yapabilmemize imkân yoktur. Bu imkân bize ancak karilerin alâkası ve tirajı artması ve retilir.

Okuyucular da şu yolda şikâyet ederler :

—Gazetelerin sayfaları çok ama içinde okunacak yazı yok. Biz az fakat öz yazı istiyoruz. Atmosiyon yazılarıyla kabarmış kağıt tomarları bizi usandırıyor.

Ben de bir kari olmak sıfatıyla bu son şikâyeti haklı buluyorum. Gazetelerimiz bedava tarafından sayfalarını doldurmak için öyle saçma sapan yazılar, öyle mevzusuz manasız, bayağı hikâyeler, karileri okumaktan da, gazeteden de nefret ettirecek öyle romanlar koyuyorlar ki...

İlk mektep talebesinin bilmesi lâzım gelen malûmatın haberi yok bazı muharrirlerin kendi cehaletini teşhir eder mahiyette yazılarını görünce tabiidir ki ne gazeteye ve ne de gazetecilere emniyetimiz kalmaz. Ben bizzat böyle fahiş yanlış ve saçmalara tahammül edemiyerek bir kaç defa gazete değiştirmek mecburiyetinde kaldım. Yakın

zamanlarda okumakta olduğum bir gazetede yeni bir tefrika başlamıştı. Muharrir (?) daha birinci günü öyle lisan yanlışları yaptı ki belki mürettip hatasıdır dedim, fakat ikinci üçüncü günler de bunlar tevali edince sinirlendim ve bir daha elime almamak üzere o gazeteden vaz geçtim.

Hikâye roman sütunlarında öyle isimlere rast geliniyor ki insan-Yahu bizim bu kadar tanınmış hikâyecilerimiz vardı, hepsi öldü mü? demekten kendisini alamıyor. Kim bilir onlar da hikâye ve romancılığın bu kadar düştüğüne tahammül edemiyerek vaz mı geçtiler?..

Nizamettin Nazif geçenlerle bir yazısında buna temas ediyor ; İlk zamanlarda karilerin çok hoşuna giden tahriri tefrikaları ve her gün çıkan hikâyelerin taklit edile edile bayağılaştıklarından ve artık okumağa tahammül edecek kimse bulunmadığından bahsediyordu.

Okuyucuların iddialarında hakları olmakla beraber haksız bulundukları noktaların da mevcudiyetini söylemek insafsızlık olur.

Muhakkaktır ki bizde mütecanis bir kari kıtlisial yoktur. Sırf bir çığırda yürüyen ve bir tarzda yazılar neşreden gazete yaşayamaz.

Gazetesi esahipleri çok kıymetli yazılarıyla ağır başlı bir gazete çıkart-salar acaba muvaffak olabilirler mi? Şüphesiz hayır. Bu defa da sayısı pek az olan karilerin ciddi yazıdan hoşlanmayan büyük bir kısmı çekilecektir.

Gazetelerimiz bu günkü vaziyette bu yolda yürümeğe mecburdurlar. Mağazin tarzında gazete yalnız bizde değil bütün milletlerde vardır. Fakat

hiç olmazsa böyle yazılar da konurken kariin emniyeti suistimal edilmemeli .

Okuyucu ; heveskâr , yeni muharir , cep takvimi şairlerinin yazısından okadar bıkmıştır ki ondan bu zihniyeti sökmek lâzımdır .

Okuma meselesinin yoluna girebilmesi için gazetelerin biraz kendine gelmesi ; yeni nesli , alâkadar kimselerin —öğretmenler , e b e v e y n — okuma , zevkini tatmış bir unsur olarak yetiştirmesi ve Türkiyenin her tarafında köylere varıncaya kadar yayın işinin temin edilmesi lâzımdır . Her okumayı seven , beş on okuyucu daha yetiştirmeyi üzerine almalıdır .

Nasıl ki dokuz sene içinde yüzbinlerce vatandaş okuma yazma öğrendiyse bu suretle daha kısa bir zamanda okuyucu okuma yazma bilenleri bir kaç milyona çıkarmak mümkündür .

Bizde gazete denilince hatıra ilk defa İstanbul matbuatı gelir . Türkiyenin ekseri yerlerinde bayileri bulunan ve oldukça geniş bir sahaya yayılanlar da bunlardır .

Teknik ve tiraj itibariyle ikinci safta Ankara ve İzmir gazeteleri ge-

lir . Bunlardan başka bazı vilâyetlerde de ele alınabilecek gazeteler vardır . Fakat satışları vilâyet hududu haricine çıkmadığı gibi ancak güçle masraflarını kurutabilirler .

En çok satış yapanlar İstanbul gazeteleri olmakla beraber onların içinde de masrafını kapayabilen ve hatta bazan zarar edenler de mevcuttur .

Vilâyetlerde çıkanları da hesap edersek Tükiyede günlük gazete satışı takriben 100,00 dir .

Bunu umum nüfusla mukayese edersek 170 kişiye bir tek gazete isabet ettiğini görürüz . Bir gazeteyi vatası 3 kişinin okuduğunu kabul edersek onyedi milyonda üçyüzbinin okuduğu meydada çıkar . Buna yüzbin de kitap ve ecnebi gazeteleri takip edenleri ilâve edersek daimi okuyucu olarak 400000 adedini buluruz . Bunun içerisinde bir kaç gazeteyi birden takip edenler de vardır . Bu dört yüzbin adedini umum nüfusa nispet edersek şu acı hakikatla karşılaşırız :

Okuyanlar % 2,5

Okumayanlar % 97,5

—Arkası Gelecek Sayıda—

*****

— Beddüa —

Faruk Nafiz'e

Göznün yaşını sil , ağlama öyle sakın ,
Damlalarından sonra kalbimde tuğyan olur ,
Yıkar , her bendi aşar , eyler etrafa akın .
Düşünceleri boğar , hissi bir tufan olur .
Seni inciden ağız , kilitlensin ve sussun ,
Dilerim mahşerde de açılmasın bir daha ,
Sana fena diyenler , fena bulsun , kan kussun ,
İnliyerek gebersin , bulmasın ebet reha ..

M. FERİDUN

Derme!

I

Belki, bir ozan, o saf, ıslıklı sularına
Bakarak ülkü katar geniş duygularına.

Bir dertli dert yanar da inletir tellerini...
Sonra, unarmak ister kırık emellerini...

Sen, bunları kabul et, dinle, asla çok görme;
Ey, yıllardır sesine hasret çektiğim Derme!..

II

Coşkun hislerle beslen, büyü... ol da bir ırmak,
Şen yurdumun bağrından asırlara doğru ak...

His ver, ses ver, ülkü ver.. Ver, daha varsa neler;
Yeter ki, böyle durgun tükenmesin seneler...

Kalpler, canlar, duygular.. gürbüz sesinle dolsun!..
Bu ses, bu his, bu ülkü -her çağ- bir rehber olsun.

Gönül ister ki, Gençlik senden de bir hız alsın!..
Nağmene ebediyyen ruhlar sevdalı kalsın...

Bilsen, sana içimden ne demek istiyorum:
Sesini asırlarca dinlemek istiyorum..

K ü l l e m e

Vilâyet bağlarının hemen her tarafında görülmekte olan bu hastalık yüzünden üzüm mahsulünün mühim bir kısmı mahvolmaktadır. Halkın servetini ve başlıca gıda maddesini teşkil eden üzüm hasılatının külleme tahribatından vikayesi için hastalığın mahiyeti ile çaresi aşağıda izah edilmiştir.

Külleme bağların yaprak, sürgün, çiçek, dane ve salkım gibi muhtelif yerlerinde bulunur.

1—Yaprak üzerinde külleme; yaprakların alt ve üst yüzlerinde beyaz renkte bir toz tabakası halinde görülürki el ile silinecek olursa kolaylıkla çıkar tozun altında bulunan yaprağın yüzü bu hastalık dolayısıyla esmerleşir, genç yaprak ise bu yüzden buruşur. Ve şekli değişir.

2—Sürgün üzerinde külleme genç sürgünler üzerinde de yapraklarda olduğu gibi beyaz bir toz tabakası görülür. Eğer bu tabaka fazlalaşırsa sürgünler üç taraftan kurumağa başladığından mada alt taraflarında zafiyete duçar olurlar. Ondan dolayı bu gibi dallar üzerinde ertesi sene süren sürgünler cılızdır.

3—Çiçek ve daneler üzerinde külleme: küllemenin en zararlı hali çiçek ve daneler üzerinde olduğu zamandır. Çünkü çiçek veya genç salkımlarda küllemenin mevcudiyeti silkleme hadisesinde meydana getirir. Daha ziyade büyümüş olan daneler hastalığa tutulurlarsa siyahlaşarak çatlarlar.

Ve çekirdekleri dışarıya fırlar. Bu gibi daneler bittabi büyüyemediklerinden ufak ve sert bir halde kalırlar.

Çaresi: Küllemenin yegâne çaresi mevsiminde bağlara kükürt serpmektir. Kükürt üç defa bağlara serpilir. Birincisi sürgünler 8-10 yaprak hasıl ettikleri yani tahminen 20-25 santimetre kadar boylandıkları zamanda bağların her tarafına kükürt torpili, körüğü veya tenekeden yapılan delikli kutularla serpilmelidir. Bu zamanda bağların beher dönümüne takriben birbuçuk iki kilo kadar kükürt kifayet eder.

İkinci ve en mühim bağlar çiçeklendikleri zamandır, Bu zamanda da yine bağın yaprak, sürgün ve çiçeklerinin her tarafına yukarda tarif edildiği veçhile kükürt serpilmelidir ikinci defada her dönüm bağa üç kilo kadar kükürt atılır. Üçüncüsünde bağlalara ben düşmeden yani koruk vaziyetinde iken serpilir. Bu mevsimde 4 kilo kadar kükürt bir dönüm bağa ilaçlar. Bu suretle kükürtlenen bağlarda katiyen külleme hastalığı olmaz üzümler bu hastalığın tahribatından kurtarılmış olur.

DİKKAT

1—Kükürt bağlara rüzgârsız sakin havalarda ve sabahları atılmalıdır.

Kükürtün bağın her tarafına dağılmasına dikkat edilmeli şurada burada kükürt tozlarının toplu kalmamasına itina edilmelidir.

YEŞİLLİKLER DİYARI

MALATYAMIZIN COĞRAFI VE TARİHİ PARÇALARI

Malatya 38 derece 23 dakika şimal arzıyla İsanbuldan geçen nısfınahar dairesi başlangıç olmak üzere 8 derece 25 dakika şark tulindedir .

Denizden 890 m . Şimal ve şarkı şimalı Elâziz , şark ve şarki cenubu Diyarbekir ve Urfa , garp ve garbı şimali Sivas , garp ve garbı cenubi Gazi—Antep ve Maraş illeri ile hudutlanmıştır . Genişliği 21265 K m . murabbıdır . Nüfus 411515 tir . K m . Murabbına 19, kişi düşer . Vilâyet merkezi (Aspuzu) bağlık ve bahçeliklerden ibarit bir ovadadır . Bu şehir 1255 te Nizip muharebesi esnasında Eskimalatyadan gelen halk tarafından kurulmuştur . Aspuzu denilen yeni Malatyaya günden güne ehemiyet verilmektedir . Eskimalatya 551 haneli bir köy olarak kalmıştır . Yıkılan binaların yerinde halk çift sürerek ekin ekmektedir .

Yeni Malatya uzaktan bakıldığı zaman şehrin her tarafı yeşil bir bulutla çevrilmiş görünür . Şehrin içine girilmeden binaya ait bir eser görülmez evler umumiyetle bahçeler içindedir . Bağlar ve bahçeler

arasında lâtif ve herrak sular geçer . Bu şehrin tarihi şahsiyetlerinden biri olan (Şeh Niyazi) Malatya yı tavsif ederken (Kesreti cüyubar vellettafeti eşcar ve ezbariyle şehri şirini Şama müreccahtır .) Demıştır . Malatyanın bağ ve bahçelerinde çok çeşitli meyvalar yetişir ve bilhassa kaysısı dünyada emsaline pek az tesadüf edilen meyvelerindendir . Malatyanın dört tarafı Aspuzu , Dernek , Bey , Balıyan dağlarıyla çevrilmiştir . Merkez ilimiz 29000 nüfus vardır . Arapkir , Hekimhan , Kâhta , Adıyaman , Besni , Akçadağ , Darendede , Kemaliye , Pütürge ve merkez kazasıyla 10 ilçeye ayrılmıştır . İlin 4 K m . Garbi cenubisinde Derme suyu ile işleyen ve 600 beygir kuvvetinde Elektirik fabrikası vardır .

Malatya meyva ihracatı hususunda hemen anadolunun birinci ilini teşkil etmektedir . 1250 tarihine kadar Aspuzu denilen ve yeni Malatyanın 7800 bağ ve bahçesi , her bahçede birer yazlık ev ve her evinin içinde fiskıyeli havuzlar vardır ...

TARİH KISMI

Yeni Malatya 10 K m. Şarki şimalisinde bulunan ve etrafı surlarla çevrilen Eskimalatya M. E. 15 inci asırda Hititlerden Meliten adındaki hükümdar tarafından yapılmıştır . M. E. 859 a kadar etimlerde kalan bu şehir Asur hükümdarı (Salman Nasırın Hititlerle 26 sene devam eden harp neticesinde yine Hititlerde kalmak üzere bu şehir haraca bağlanmıştır .

M. E. 600 de Malatya Kapadokya'ya bağlı olarak kalmış M. E. 400 de İran kükümdarı (Dara) Meliten ve kapadokya eyaletleri kendisine bağlı olmak üzere is iklâllerini vermiştir M. E. 326 da Büyük İskender Anadoluyu fethi sıralarında Meliten şehrinin istiklâlini vermiştir . İskendrin ölümünden sonra (Antohzos) Anadoluyu idarsine aldığı vakıt Meliben şehrinin istiklâlini kaldırarak kendi hükûmetine bağlamıştır . M. E. 2 inci asırdan sonra şehir bazan Romalıları bazan Yunanlılar idaresinde kalmıştır . Fakat bir zaman için sevkilceys olan Malatya mühim vak'a ve hadiselerle merkez olmuştur . Hicretin birinci yılında da emevi hükümdarlarında Abdülmelik zamanında İstanbulun fethi için gönderilen ordunun ser askerî (Müslime) tarafından bu şehir zaptedilmiş ve İslâmlarını halka kabul ettirdikten sonra Bizansın Anadolunun sınırlarını muhafaza et-

mek suretiyle ve Bizans ordularını İstanbula kadar sürmek hususunda Seydibattal Gazi gibi bir kumandanı kendisine silâh arkadaş yapmıştır . 222 H. tarihinde Mutesim zamanında Bizans imparatoru Toofilas tarafından Malatya zaptedilmiş isede az zaman sonra Türk ordularının gayretiyle Malatyada dahil olmak üzere Ankaraya kadar Mutesimin idaresine girmiştir . Mütevekkil Alâllah zamanında Malatya bir emirlik yapılarak , Emir Ömer adında bir Türk beyine verilmişti . Bu suretle Malatya Türk ilbayları tarafından idare edilmiş ve gene o devirde Malatya yarı mustakil olarak ve Abbasi devletine bağlı Danışmendiye hükûmeti tarafından idare edilmiştir . 5 inci H. asrında Selçuk hükümdarı Süleyman zamanında kumandanlarından Bağbasan tarafından Malatya civarında Salip ordularını mağlup ederek burayı idaresi altına almıştır . 6 ıncı H. asırda doğru Danışmentliler hükûmetine ilhak edilen bu hükûmet namına para bastırılmıştır . Selçuk hükümdarı ikinci Aslan hükûmetini oğulları arasında taksim ederken Malatyayı oğlu Maizüttin Kayser şaha vermiştir . İşte bunun zamanında bu gün tarihi kıymeti Selçuk Türk mimarisinin şah eseri olan ve mimar Hüsrev tarafından yapılan Ulucami çinilerle süslenmiştir . Malatya

GENÇLERİN İSTİKBAL VE MUKADDERATI

Bu yazının başlığını okuyunca bir falcının veya bir kâhinin yaptığı gibi benim de size bir kehanet yapacağımı yahut bütün dinlerin bahsettikleri gibi cennet ve cehennemden bahsedeceğimi zannedeceksiniz.

Hayır bende ne bir kâhin nede bir peygamber gibi hareket etmiyeceğim. Ancak gençlerimize ve çocuk yetiş-tirenlere her şahsın nefsinde görün-meksizin mevcut olan yaratıcı kudretlerin bu hususta neler yap-

mağa ne müthiş akibetler yaratma-ğa muktedir olduğunu göstererek gençlerin akibetleri için bir falcı ve kâhin aramaktan; mukadderatlarının ne olduğunu düşünmekten ve bu akı-beti düşünürken korkmaktan kurtarmak isteyorum.

Filhakika acaba akıbetim nereye varacaktır sorusunu korkuyla düşün-meyen kim vardır ?

İşte herkes bu soru karşısında göz-lerini yalnız istikbale çevirdiğinden

Selçukilerden sonra Maraşa hü-kûmet kuran Zülkadriye devletinin idaresinde kalmış ve 9 uncu hicri asırda Elbistan hükümdarı Halil bey Malatyayı ele geçirerek Har-puta kadar hükûmetine dahil et-miştir . Yavuz Selim zamanında şarki Anadolu fütühatında Malat-ya Osmanlı devletinin idaresine geçmiştede Timurla Yıldırım vak-ası üzerine Malatya tekrar Zül-kadri oğullarının eline verilmiştir.

Anadolu fütühtından dönen Ti-mur Malatyada bir kış kalmış ve ondan sonra Timurun torunu Meh-met Özbey idaresinde kalmıştır .

Ondan sonra Malatya Fatih devrinde tekrar Osmanlı impara-torluğuna geçmiştir . Eski Malat-

yada Ulucamidan başka bir çok tarihi eserler mevcuttur .

Alacakapu hanı , Kocavaiz den-mekle maruf şeyh Sunullah efendi türbesi , Emirömer Battalgazi Ab-dulvahapgazi bir kaç türbe hamam olduğu gibi şehrin etrafını çevir-en surun muhtelif parçaları vardır

Eski Malatyaya yeni Malatya arasında Etilerden kalma büyük (Hüyük) denilen Mağrip ve or-duzu tepelerinde mevcuttur .

Bu tepelerden gerek Etilere ve gerek Selçukilere ait kıymetli tarihi eserler çıkarılmıştır. Bunlar-dan bir kısmı Ankara müzesine gönderildiği gibi bir kısımda halk-evindedir .

Asım KILIÇ

ne maziye ve nede hale bakmak aklına gelmediği gibi bunlarla istikbali arasında bir münasebet aramağı da düşünmez.

İşte herkes burada insanlardaki hayatın mazisini hale ve halini de istikbale bağlayan bu muazzam kudretten bahsetmek istiyorum. Bütün mazideki öğrenerek yaptığımız işleri muhafaza eden bu kudret insanlarda olmasaydı mazideki gayret ve çalışmalarımız gâib olacak her hareketimiz daima büyük bir kayret ve dikkat isteyecakti.

Şüphe yok ki şeraitte yaşamak tahammül edilmez derecede güç olacağı gibi ne terbiye ve nede terakki kabil olmayacakti. Eğer her yaptığımız gayret ve dikkatle yapmağı mecbur olsaydık maziden bir istifademiz olmayacak daima hali yaşayarak istikbale bir şey bırakmıyacaktık.

Halbuki insanların kendilerinde mevcut olan bu kabiliyetlerle dünyada yarattıkları cehennem bütün dinlerin korkutarak bahsettikleri cehennemlerden daha müthiş olduğu gibi kendimizi bu cehenneme lâyık edecek hareketlerde insanlar ve hatta allah dahi affetse yins affetmiyecek olan bu kudret sınırlarımızı teşkil eden hücrelerimizdeki bu kabiliyetler. O halde istikbal ve mukadderatımızı tayin edecek ve yaratacak kudret haricte değil hücrelerimizde, daha doğrusu anlıyabiliriz.

Öyle ise böyle cennet ve cehennemler yaratan ve hiç fenalığımızı ve muvaffakiyetimiz yok etmiyerek saklıyan bu kabiliyeti canlı hücremizin her hangi iyi veya fena bir işi ilk yaparken gösterdiği zorlukta ve böyle bir iyilik veya fenalığı ikinci ve üçüncü müteakip defalarda yaparken göster kolaylıkla yapılan her iş işde duyulan hazlarda nihayet her yaptığımız şeyi hatırlarına ve hifzetmeyi mümkün kı-

lan hücrelerimizde aramak lâzımdır.

Demek ki her insanın sevki tabiisi-ne bağlı olmayın bir hareketi evvelâ büyük bir dikkat ve kuvvet sarfederek yaptığı halde bu hareketi ikinci ve üçüncü defalarda yaparken bu zorluğa duymakta ve bu hareket için lâzım gelen kuvvet ve dikkati sarfetmeğe mecbur olmayup buna alışmak hasebile kolaylıkla ve süratle dolayısıyla bir memnuniyetle yapmaktadır.

İşte mukadderatımızı tayin eden bu ruhi kabiliyetle her canlı hayatını kolaylıkla yaşayabilmekte dikkat ve gayretlerini daima yeni ve mükemmel saydığı hareketlere saklamakta ve sarfetmektedir.

Öyle ise akıbetinden korkulacak şey yalnız insanların bildiği fenalıklarımız değil hiç bir kimsenin bile bilmediği ve fakat bizim bir kere üç kere yaptığımız fena hareketlerde kazandığımız bu alışkanlıktır. Çünkü bunları hem unutmak kabil değildir hem de bu hareketler ikinci ve müteakip defalarda birinciden daha kolay yapılacağı gibi her alışılan şeyin yapılması güçde olsa bir haz vereceğinden bizi bir daha yapmağı tekrara sürükliyecek ve işte istikbal vemukadderatımızı böylece o şeyi yaparken dikkat ve enerjideki tasarruf ve iktisatla alışkanlık kolaylığı dolayısıyla verdiği memnuniyet hissi ile her genç mukadderatını kendisi bizzat bir kumaş gibi dokuyacaktır.

Tıpkı bir kâğıdı ilk katlarken görülen zorlukla ikinci defa katlarken görülen kolaylık ve sigaraya alışmış olanın bırakmaktaki zorluğa tahammül edememesi yüzünden sigaranın bütün fenalıklarına çarnaçar katlanması gibi.

Demek ki insan nasıl akşamcıklıkla ayyaş oluyorsa her günkü dikkat ve kuvvet sarfederek öğrendiği veya yaptığı işlerden kazanacağı alışkanlıklarla

HUKUKDA TIBBIN ROLÜ

HUKUKDA TIBBIN ROLÜ

Bu günkü Tıbbın terakkiyat ve tekâmül sayesinde nazariyeti fenniye-
den doğan bileümle keşfiyat ve ihtir-
aatın birer hakikat haline girdiğini
görmekteyiz; İşte vücudumuzu teşkil
eden anasırı mühimme ve bunların
vezaifinde fennî bir surette tahlil ya-
pılarak mahiyetleri meydana çıkarıl-
mış, bu hususta fânunu tıbbiye na-
mı altında pek çok âsar vucuda ge-
tirilmiştir.

Âlemi insaniyete pek büyük fay-
dalar temin eyliyen bu şubei ilimden
istifade ve istiane elmiyen hiç bir fert
mutasavver eegildir. Âlemşumul olan
fennin insanlara yaptığı hizmetler şa-
yanı şükran bir kıymet almıştır. Bu
meyanda fennî tababetin diğer meslek
mensuplarına her hususta rehberlik
etmesi de mucibi memnuniyettir.

istikbalini kendisi dokuyacak onu biz-
zat çizecektir.

Öyle ise vazifesine her günü muay-
yen zamanlarda tam bir dikkat ve
gayretle çalışmasını bilen yani böyle
çalışmağa alışan bir insan akıbetinin
nereye varacağından hiç korkmama-
lıdır.

Çünkü bu genç hangi işle böyle
dikkat ve gayretle çalışıyorsa günün
birinde kendisini meslektaşları arasın-
da en mümtaz bir sima olarak bula-
cak ve bu kabiliyet artık nedir bilmi-
yecektir.

Ne kadar acınır ki dikkat ve se-
batsızlıkları yüzünden bir çok gençler

Malumdur ki: eskiden her nevi
hadisatı hukukiye nazari kanaatlar
üzerinde tetkik edilerek kavenini mev-
zuaya istinaden insanların mücrimiyet-
leri cihetine gidilirdi. Rubu malûl
olan kimselerin irtikâp eyledikleri cün-
ha ve cinayet derecesindeki katabat-
larından dolayı bila tefrik aynı ahkâ-
mî cezaiye tatbik edilmek suretile bir
çok masumların mücrimiyetlerine ve
mücrimlerinde masumiyetlerine hüküm
olunarak memleket ve beşeriyet muta-
zarrır olurdu. Ulum ve fînnunun te-
rekkiyatı sayesinde her türlü keşif ve
ihtiralar bütün varlığı ile inkişaf etmiş;
zati ve içtihadî kanaatlar üzerinde
büyük bir inkilâp yaparak her şeyin
artık hakikatı mertebeli bedahata çıkā-
rılmış; bu sayede dimağlarda tekâmül
ve tesanüt husule gelmiştir. Cümhuri-
yetimiz bu sakim itiyat ve telâkkileri

kendi istikballerini bizzat kendileri
mahvettiklerini, bu her türlü iyive
fena olgunluğa müsait çağlarda seci-
yelerini alıştıgımız şeyleri yapmaktan
duyulan memnuniyetle sanki ısrarla
dokunuklarını ve bu kumaşın artık sö-
külmeyeceğini bilmemektedirler.

Halbuki en büyük meziyet ve fa-
ziletlerin sahibi olmak işte bu ilk defa
hissedeceğimiz zorluktan sonra görül-
mesi mutlak ve mecburi olan alışmak-
tan mütevellit kolaylıklarla yani dikkat
ve sebatla kazanılmış iyi ihtiyatlarla
ne güzel kabil ve ne kadar şayanı le-
mennidir.

Şefik ÖZBAY

kokünden islâh ederek bütün muame-
lât ve tatbikatta esasatı ilmiye daire-
sinde fennî tahlil ve muhakeme pren-
sipini hakim kılmıştır .

Şimdiye kadar her meslek mensubu
vakayı ve hâdisatı tıbbiye ve araziye de
kendi talâkki ve kanaatına göre bir ne-
tice çıkarmak , istemiştir .

Hali hazır devletlerin faaliyit saha-
sında idare manivelâsını çeviren kuv-
vetler , ilim ve fen kollarından hız al-
maktadır . Şirazei devleti bir şekli sa-
limde maksud hedefe yürütecek kuv-
vetin menbaı ise cemiyetin manevi
kültür ve şahsiyetidir . Serveti umumi-
yeyi memleket , halkın sıhhat , huzur
ve saadeti ile kaim olmakla mühim ve
nazik hayatî meseleler ile muvazzaf
olanların da kısmen fununu tıbbiyenin
âmîr olduğu hususatı ihmâl edemiye-
cekleri pek tabiidir . Nasıl ki harekâtı
askeriye , takibi eşkiya bir çok kavait
ve şeraiti fenniyeye tâbi bulunuyorsa
ara sıra bu ivicâçlı yollar üzerinde zu-
huru melhuz hadîsatı cinaiyeninde ay-
nı suretle fennî tahlili , muhakeme ve
mülâhazalarla ispatı teyyüt eden birer
hakikattir . Vatanın taalisı uğrunda ha-
yatlarını istihkâr etmiyecek hiç bir
kimse tasavvur edilemez .

Yalnız vazife itibarile halkın gûna-
gûn ölüm ve dövüşleriyle sureti daime-
de karşılaşacaklara ölümlerin enva ve
ârazı tıbbiyeleri hakkında fennî bir tarz-
da tesbit edilebilecek nokatı mühimme-
yi bilmeleri katî zaruret haline girmiş
bir keyfiyettir .

Malûmdur ki vücudu beşer pek çok
uzuvlardan müteşekkildir . Bunların mü-
temadî faaliyetleri sayesinde efali ha-
yatiye muvakkat bir zamana kadar im-
tidat eder . Bu müddet zarfında kendi-
sini terkip ve teşkil eden anasırı uzvi-
ye ve gayri uzviye bazı avamil tesiri-
le tahavvûlat ve tagayyurata duçar o-

larak vazifei tıbbiyelerine halel gelir .
Cismin muvazenesi bozulur ve kudre-
tini kaybeder . Hayat yavaş yavaş sö-
ner ki işte bu hal ölümdür . Ölümü mu-
cib esbap muhtelif olmakla beraber ek-
seriyetle iki şekilde tecelli eder . Bun-
larda uzviyeti terkip eden anasırın ba-
zı sebepler dolayısıyla noksan kalmala-
rında veya uzviyete dahil olan müvel-
lidülmaraz mikropların faaliyetinde ve
aynı zamanda azayı dahiliye beyninde
tedricen vuku bulan tegayyürattan iba-
fettir . Diğer avamil ise intubrem ve da-
imî ihtiyacımızdan madut bulunan
Su, Hava, Hararet gibi unsurların fık-
danı veya uzviyete ithal edilmemesin-
den ileri gelir . Hangi suretle olursa ol-
sun bu hadiseler karşısında hukuku
şahsiye kayb olursa da hukuku şahsi-
yei medeniye temadi eder . İşte bu hu-
kuku esasiyeye herkesin hürmet etmesi
lâzımken bazan gözlerini şahsî menfa-
atlar bürüyen insanların buna riayetkâr
olmadıkları görülmektedir . Taammüden
ve ligarezin katil keyfiyetleri bunlara
mümasil taaddiyatı ahlâkiyeden hetgi
ırz, fili şeni , çocuk düşürme keyfiyet-
leri her an hükûmeti işgal etmektedir .
Her devlette olduğu gibi bizde de vâzii
kanun bu hukukî mahiyete ehemmiyet
vererek ağır mevaddi kanuniye ile ce-
zalar tertip, tesbit etmiş ve bunun ci-
heti tatbikiyesini de icra kuvvetlerine
tevdi etmiştir .

O halde malûmatı hukukiyemize bi-
raz da tıbbî hayatî noktaları ilâve et-
mek zarurî ve faidelidir .

Ölüm : Hayatın nihâf bir hadisesidir .
Ekseriyetle katil, intihar, fücçeten vefat
şektilerinde tecelli eder . Bu hadisele-
ri birer birer tahlil etmektense hasta-
lıktan mütevellit tabîî bir ölüm tablo-
sunu arz ve tasvir edecek olursak de-
ğerleri hakkında da bir fikri fennî ve
tahlilî yapılmış olur .

ölüm bîa kaç safha arzeder Mara- za eder .

zın vücutta faaliyete geçtiği andan itibaren hastanın geçirdiği safha ki buna Maraziyet devri denir .

Ölümü mucip olan marazın vücudu beşerde yaptığı son tahribatın şiddeti anile ruhun vücuddan ayrılacağı an arasında geçen safahata - ihtizar - denir. Bu devri ihtizarın başlangıcından itibaren ruhun cesetden ayrıldığı an arasında geçen safahata da - haletinezi - denir. İşte bu üç hadiseyi hayatiyenin heyeti umumiyesinde - haleti mevt - diye tavsif etmişlerdir .

Bu devreleri geçiren her hasta artık ölümün bütüü acılıklarına kemali sükûnetle inkıyat eder. Efali hayatiye güüden güne sönererek yavaş yavaş kuvveyi hissiye ve melekâtı akliye tenakus eder. Nabız , teneffüs ve harekâtı kalbiyede intizamsızlık , tagayyurat görülür. Gözle sabit bir noktaya çevrilir , göz kapakları yekdiğerine yapışık bazan da açık bnlunur. Göz bebeği büyür. Göz yaşları akar. gözün parlaklığı ve içi mavimsi bir madde ile örtülür.

Yüz solgun ve uçuktur. Burun kanatları birbirine bitişik hafif siyahımsı ve örümcekleşmiş gibidir. Alt çene sarkık, bazan ağız açıktır. Dil kuru dudaklar morumsudur. Alel umum etlerin gevşemesinden mütevellit gayri idrarî idrar ve bacaklar arasında pislik görülür. Ana nefes borusunda hırıltılar zuhur eder. Netice hasta son nefesini vererek bu müthiş manzaralar nihayet bulur. Bazı mesaili hukukiyede mevtin vukuu ehemmiyet kebeder. Teneffüsün durması ölümü intaç edersede sunî teneffüsle hayat iade kılındığı pek çok defalar görülmüştür. Teneffüs durduktan sonra kalbin harekâtının yirmi beş dakika daha devam ettiği vakidir. Katil ve miras gibi mesaili adliyede ölümün zamanı vukuunun bilinmesi ikti-

Bir adamı müteaddit insanlar cerh ederek ölüm vukua getirilirse bu cerhalardan hangisi ölümü mucip olmuştur? tabii cerhalardan fazla kan gelmiş veya mühim uzva isabet müşahede edilmiş ise ölümü mucip cerha odur bu cerhayı husule getiren âletin cins ve nevi cerihanın eşkâline göre tesbit edilerek mezkûr silâhın sahibi diğer şeriki cürümlere nisbeten daha ağır hükme tabî mücrimdir. Haleti nezi zabıtai adliye tahkikatında mühim meseledir. Malûmdur ki zabıtai adliye sıfatile icrayı tahkikata; salâhiyettar heyetler cünha ve cinayet hadiselerilerile karşılaşırlar. Bazan öyle bir darbı âdi ve cerhi hafif hadiseleri olur ki tesadüf edildiği zaman bunun hali iptidaisine aldanılır. Cünha kabilinden bir cürüm telâkkî edilecek mesele ehemmiyetsiz görülür. Halbuki bir kaç saat veya bir kaç gün sonra cerh neticesi yaralı ihtizar devresine girer, kadın ise çocuğunu düşürür netice itibarile bu vak'anın faili katil sıfatını alır. Artık failin derdesti bir meselâ teşkil eder.

Bazı haleti mevtler cinayetle alâkadardır. Hastanın dalgın ; istirahat halinde bulunduğuna hükmolunur. Bu gibi ahvalde gaflet bir çok fırsatların ziyama sebebiyet verir. Arzedeceğim hususat bu nevi fırsatlardandır. Ekseriya mücrimler hastanın halini iyi gördükçe pek uzağa kaçmağa lüzum görmezler vak'ayı tahlil ve hastalığı kısmen taktir edecek heyetler bunları hemen nezaret altına alırlar. Şahitler hastanın halini iyi ve cerhide âdi görürlerse bildiklerini söylemekte beis görmezler ; fakat haleti mevt başlar ve ya hasta ölürse muhtelif esbap tahtında tebdili lisan ve hakıkata çalışırlar. Mecruh veya taallûkatı vakayi ehemmi-

yetsiz görerek bazan şikâyeti zeit telâkki ederler.

Vak'anın ehemmiyetini takdir edenler ise cürmün esasatını meydana çıkarırlar. İşte bu esbaba binaen en âdi darp ve cerh vak'alarında bir nazarı tahlil ile hastayı muayene etmeli şekli zahiriye kapılmayarak sebebi mevî araştırmalı. Bunun için tetkikat fennî ve ilmi esasata istinat ettirilerek hakikat meydana çıkarılır. Hali-hazırda fenni tababet iki şekilde ölüm tablosu kabul etmektedir.

1—Zahirî 2—Hakikî ölüm.

Bir kimsenin zamanı mevtini sureti katiyede tesbit güç olduğu gibi ruhun ceseden ayrıldığını da tayin etmek biraz müşküldür. Zira teneffüs durduğu halde kalp harekâtına devam eder. kalpte tevekkuf ettiği halde şahıs ölmüş değildir. Hararetin mevcudiyeti uzviyeti terkip eden azanın kısmen hali faaliyette olduğuna delâlet ederki bu devirde gözün bebeğinde reaksiyon vardır. Bu hal içinde bulunan kimsele rin bilâhere hayat iktisap ettikleri görülmüştür. Bu hadiseye zahirî ölüm derler vaktiyle bu suretle kövlerde kasabalarda mezara gömülerek bilâhere çıkarılan kimseleri tarihî tıp kaydetmektedir. Hükûmeti cümhuriyemizin tabbî teşkilâta verdiği ehemmiyet sayesinde feci hatalara mâni olmak için ölen her şahsın tabip muayenesi kanunen emredilmiştir. Köylerde, kırlarda, tepelerde ecelile ölmüş; suda boğulmuş; güneş çarpmış, zehirlenmiş adamlara tesadüf edilir. Köylü bunun ahvâli zahiresine bakarak hakikî mevt fikir ve kanaatı hasıl ederler. defnetmek üzere hazırlarlar böyle vak'alarda fennî heyetler derhal müdahale etmelidirler. Cesedi haricen tetkik ederek zahirî mevt alâimi gösteriyorsa defni men etmeli, daha ziyade şüp-

heleniyorsa teneffüsü sınav yapmalı, müşkül vaziyette hükûmetten tabip celb etmelidir.

Hakikî ölüm : teneffüs, harekâtı kalbiye, nabız tevekkufu, hissin tamamen mefkudiyeti ve harekâtın ademi mevcudiyeti, gözün tegayyüratı, münzama ve hadeka teamülâtının bulunması gibi halât alâmet olup bir müddet sonra ceset üzcriede kanın cilt altında terakümünden ibaret morumsu bir renkte görülmesi ölümün katiyetle vukua geldiğine delildir.

Her ölüm vak'asında cesadin altı saat sonra katılaşması tabii bir keyfiyettir. Bir müddet sonra ceset tefessüh ederki bu keyfiyette muhite göre değişir. sıcak zamanlarda sekiz günde vukua gelir. Bazan ceset üzerinde âsarı darbiye ile müterafik morumsu lekele rin mevcudiyeti bir cinayeti hatırlatır-sada kaza olmak ihtimali de varidi hatır olmalıdır.

Ağaçtan yere sukut ederek ölen bir insanın cesedi üzerinde her ne kadar âsarı cerhiye görülürsede bir noktaya inhisar etmesi diğer uzuvlarda harabiyet ve mücadeleden mütevellit darp âsarı görülmesi vak'anın ağılebi ihtimal kaza olduğunu gösterir. Her halde esnayı tahkikat ve tetkikatta vak'anın cinaî olduğu mülâhazası ile faaliyete geçmek daha iyi ve doğru olur.

Ölünün yüzünden vaka anlaşılabilir mi ? bazı ölmüş eşhasın yüzlerinden elemeler, kederler, meyusiyet, cesaret, ve hayret rizadan mütevellit sükûnet, tazallumat gibi irtisamatı veçhiyeler görülür. Bu tabloları da kısmen sebebi mevt hakkında bir fikir ve mütalâa istidlâl olunabilir. Yüzde âsar uzun

—Arkası Var—

Malatya Doğumevi
Dr. İ. Etem SEÇKİN